



Sygn. akt V KK 446/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Sobczak (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

SSA del. do SN Dariusz Czajkowski

Protokolant Anna Kowal

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zbigniewa Siejbika,
w sprawie **R. M.**

skazanego z art. 280 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 maja 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 13 czerwca 2014 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 3
grudnia 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w odniesieniu do R. M. i sprawę
przekazuje Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy, wyrokiem z dnia 3 grudnia 2013 r., uznał R. M. za winnego popełnienia czynów z art. 280 § 1 k.k., art. 279 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k., z art. 279 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k.

w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., art. 178a § 1 i 4 k.k. i za to skazał go na karę łączną 6 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 2 lat. Na podstawie art. 46 § 2 k.k. zasądził od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonej E. J. nawiązkę w wysokości 5 000 zł. Tym samym wyrokiem skazano również dwóch innych oskarżonych.

Od powyższego wyroku apelację złożył obrońca oskarżonego i zarzucając:

– obrazę art. 186 § 1 k.p.k. w zw. z art. 182 § 1 i 3 k.p.k. poprzez przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka R. M., mimo złożenia przez niego oświadczenia o odmowie złożenia zeznań;

– błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego orzeczenia i mający istotny wpływ na jego treść polegający na przyjęciu, że:

a) oskarżony wypełnił znamiona zarzucanych mu w punktach I, II i V aktu oskarżenia czynów zabronionych;

b) każda opisana w punkcie 2 wyroku zabrana w celu przywłaszczenia butla gazowa przedstawiała wartość 115 zł, zaś pełna 170 zł;

c) oskarżony prowadził pojazd mechaniczny będąc w stanie nietrzeźwości i to mając 2,07 ‰ alkoholu we krwi;

wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu w pkt I, II, V aktu oskarżenia czynów, zmianę opisu czynu ujętego w punkcie 2 wyroku poprzez określenie rzeczywistej i jednocześnie niższej niż wskazana w wyroku wartości skradzionych butli z gazem (zarówno pustych, jak i pełnych) i wymierzenia za ten czyn oskarżonemu kary roku i jednego miesiąca pozbawienia wolności, uznania oskarżonego za winnego popełnienia czynów opisanych w punktach III i VI aktu oskarżenia, których oskarżony dopuścił się w ramach ciągu przestępstw i wymierzenia mu kary roku i 1 miesiąca pozbawienia wolności, zmiany opisu czynu ujętego w punkcie 6 wyroku poprzez wyeliminowanie z niego zapisu, że oskarżony prowadził pojazd w stanie nietrzeźwości i dokonanie zmiany kwalifikacji prawnej tego czynu poprzez uznanie, że swoim działaniem oskarżony wyczerpał znamiona występkę z art. 244 k.k. i za to wymierzenia mu kary 3 miesięcy pozbawienia wolności, wymierzenia kary łącznej w wysokości roku i 4 miesięcy pozbawienia

wolności, uchylenia orzeczenia w zakresie środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, uchylenia orzeczenia w zakresie zasądzonej na rzecz pokrzywdzonej E. J. nawiązki.

Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonego R. M. w ten sposób, że obniżył orzeczoną w punkcie 3 wyroku karę pozbawienia wolności do lat 2 oraz na podstawie art. 91 § 2 k.k. wymierzył oskarżonemu karę łączną w wymiarze 5 lat pozbawienia wolności. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok w odniesieniu do tego oskarżonego utrzymał w mocy.

Od powyższego wyroku kasację wniósł obrońca skazanego zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 451 k.p.k. w zw. z art. 86 § 2 k.p.k. i art. 6 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie złożonego przez oskarżonego wniosku o doprowadzenie go na rozprawę odwoławczą, co pozbawiło oskarżonego prawa do obrony, tym bardziej, że w apelacji obrońcy podniesiono m.in. zarzuty dotyczące błędu ustaleń stanu faktycznego odnoszące się m.in. do kwestii sprawstwa i zamiaru.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie wobec oczywistej bezzasadności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego R. M. zasługuje na uwzględnienie. Zaskarżony wyrok zapadł bowiem w postępowaniu odwoławczym, w toku którego doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, wskazanych w nadzwyczajnym środku zaskarżenia.

Zgodnie z art. 451 k.p.k. regułą winno być sprowadzenie oskarżonego pozbawionego wolności na rozprawę odwoławczą w wypadku złożenia przez niego stosownego wniosku, a jedynie wyjątkiem od tej zasady jest uprawnienie sądu odwoławczego do uznania za wystarczającą obecność samego obrońcy na rozprawie apelacyjnej. Oznacza to tym samym, że udział obrońcy w rozprawie nie może być alternatywą dla uczestnictwa w rozprawie apelacyjnej oskarżonego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i piśmiennictwie, wskazuje się, że odstąpienie od sprowadzenia oskarżonego pozbawionego wolności, który domaga się osobistego udziału w rozprawie odwoławczej (bądź występuje o to w jego imieniu obrońca), powinno następować w wyjątkowych wypadkach, np. wówczas, gdy przedmiotem rozpoznania sądu odwoławczego będą wyłącznie kwestie natury prawnej. W wypadkach, gdy przedmiotem apelacji są kwestie natury faktycznej, np. dotyczące oceny wiarygodności dowodów i ustalenia sprawstwa, gdy sąd odwoławczy przeprowadza uzupełniające postępowanie dowodowe w trybie art. 452 § 2 k.p.k. lub gdy wskazane jest dodatkowe wysłuchanie oskarżonego, sprowadzenie oskarżonego pozbawionego wolności na rozprawę jest niezbędne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2004 r., II KK 309/04, OSNwSK 2004/1/1994; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2012 r., V KK 166/11, *LEX nr 1119578*; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 2003 r., II KK 263/02, *LEX nr 152087*; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r., III KK 220/11, *LEX nr 1119513*). Każdorazowo decyzję w przedmiocie rezygnacji ze sprowadzenia oskarżonego pozbawionego wolności na rozprawę Sąd odwoławczy winien rozważyć szczególnie wnikliwie, mając na uwadze, że udział w niej oskarżonego jest elementem rzetelnego procesu, w tym prawa do obrony, sprzyja realizacji zasady kontrydiktoryjności i równości stron.

Z akt sprawy wynika, że R. M. - przebywający w zakładzie karnym w R. - pismem z dnia 9 maja 2014 r. (data złożenia pisma w administracji zakładu karnego), złożył wniosek o doprowadzenie go na rozprawę odwoławczą wyznaczoną na dzień 13 czerwca 2014 r. (k. 1272).

Sąd Okręgowy, mimo że przedmiotem rozpoznania była apelacja obrońcy oskarżonego, w której zakwestionowane zostały ustalenia faktyczne, w tym co do sprawstwa oskarżonego czynów zarzucanych mu w punktach I, II, V i X aktu oskarżenia, postanowieniem z dnia 20 maja 2014 r. zaniechał sprowadzenia oskarżonego na rozprawę w dniu 13 czerwca 2014 r., uznając obecność obrońcy za dostateczne zabezpieczenie interesów procesowych oskarżonego. W uzasadnieniu stwierdził, że skazany „w żaden sposób nie wykazał, aby zachodziły jakiegokolwiek okoliczności natury faktycznej, dla wyjaśnienia których konieczna jest obecność skazanego na rozprawie”, nadto, że „oskarżony nie wykazał, aby jego

celem było złożenie na rozprawie odwoławczej dodatkowych wyjaśnień, oświadczeń czy wniosków” (k. 1276).

Tak postępując, Sąd Okręgowy ograniczył w sposób niedopuszczalny prawo oskarżonego do osobistego uczestnictwa w rozprawie apelacyjnej. Deklaracja oskarżonego o zamiarze osobistego uczestnictwa w rozprawie odwoławczej, będąca realizacją jego prawa do obrony w sensie materialnym, jest uprawnieniem, w którym oskarżony ograniczany być nie może. Oskarżony może przecież - zwłaszcza gdy przedmiotem rozpoznania jest wniesiona w jego imieniu apelacja - niezależnie od obrońcy, bronić się osobiście, a realizując swoje prawo w tym zakresie składać w toku rozprawy odwoławczej wyjaśnienia, oświadczenia i wnioski ustnie, lub na piśmie - art. 453 § 2 k.p.k. Korzystanie z tych uprawnień jest zarazem wykonywaniem gwarantowanego mu w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP prawa do obrony we wszystkich stadiach postępowania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 maja 2008 r., V KK 413/07, LEX nr 388671; z dnia 1 grudnia 2000 r., sygn. V KKN 373/98, LEX nr 50975, z dnia 15 listopada 2005 r., sygn. III KK 35/05, LEX nr 164348).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy podzielił zasadność podniesionego w kasacji obrońcy zarzutu rażącego naruszenia przepisu art. 451 k.p.k., co skutkowało też, w realiach niniejszej sprawy, rażącym naruszeniem jednej z podstawowych gwarancji procesowych oskarżonego, jaką jest prawo do obrony i rzetelnego procesu, uniemożliwiając w rezultacie realizację wynikającą z art. 6 k.p.k. zasady równości stron.

Stwierdzone naruszenia miały istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia Sądu odwoławczego, co implikowało wydanie przez Sąd Najwyższy orzeczenia kasatoryjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w P.

Procedując powtórnie, Sąd drugiej instancji rozpozna wniesioną w tej sprawie apelację obrońcy oskarżonego R. M., zapewniając udział w rozprawie odwoławczej oskarżonego, jeżeli ponowi on wniosek w tym przedmiocie.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.